

El 6 de novembre de 2021, un grup d'artistes de diferents sensibilitats espirituals i de diferents àmbits artístics ens hem reunit per 2a vegada a Montserrat, convocats per Justícia i Pau i acompanyats a la Comunitat de Sant Benet, per a continuar el nostre aprofundiment conjunt sobre les resonàncies que es produeixen entre l'encíclica Laudato Si' i la vivència de l'Art i la Natura. Aquest document recull les diferents aportacions dels participants i completa el document sorgit de la 1a Trobada. Junt amb aquest, vol ser un instrument per a prendre més consciència del que ha emergit en aquests espais de diàleg, que pot aportar llum tant a la nostra trajectòria personal com també en els projectes conjunts que puguem emprendre en un futur; alhora, també vol ser un instrument per a compartir amb d'altres les nostres intuïcions i certeses, els nostres reptes i els nostres interrogants.

SEGON DIÀLEG ART LS'

1. Aprofundim sobre el poder de l'Art i la responsabilitat de l'artista davant la crida LS'

Parlem sobre Art, Espiritualitat i Natura, però d'una natura que demana cura. Davant el clam de la Terra i la crida de LS', l'artista quina funció té?

La revolució que proposa LS' és un canvi global que prové d'una transformació personal interior, ja que tot està connectat; per més que la situació sigui molt complexa, a això sí que hi podem accedir.

L'art és un camí de coneixement per aquesta transformació interior; permet un diàleg interior amb tu mateix i amb Déu; L'Art és una manera de percebre i de fer que ens remet a un silenci receptiu i creatiu, que ens parla de la Creació.

La nostra creació artística ens retorna allò que no coneixem de nosaltres mateixos; de vegades això s'esdevé a través de l'experiència del receptor que la contempla i ens interpel·la, perquè també aquest participa d'aquest espai de diàleg a través del silenci contemplatiu.

L'Art i l'experiència estètica són doncs un camí d'autoconeixement i d'obertura al ressò de la Creació, a l'espai Sagrat que hi ha en nosaltres; tant per al creador com per al receptor.

La via de transformació profunda és la única que ens pot conduir a una nova harmonia de la humanitat amb la Natura, ja que la via de l'activisme o de l'"ecologia superficial", per si sola, no és suficient per a promoure un canvi sostingut i efectiu en la manera d'actuar de la societat

humana. Es tracta d'avançar vers una "ecologia profunda" o "ecologia integral"; i la via estètica, que és una via espiritual, és realment transformadora.

Necessitem aquesta mística comuna que ens animi perquè els canvis no siguin merament superficials, com focs d'artifici. Una mística que té a veure amb el nivell de consciència amb que fem les coses.

Hi ha molts grups de militància i d'acció en defensa de la Terra, de la Natura i per la justícia climàtica, però que no arriben a compartir i viure una dimensió profunda espiritual. Els artistes podem contribuir en aquesta transformació profunda a través de l'Art.

És important remarcar que l'experiència artística es dona tant en la creació artística com en la recepció artística. Fins i tot podríem dir tant en la Creació com en la contemplació de la Creació i que la creació artística és un ressò de la Creació de Déu.

En l'Art, només hi pot haver connexió entre el creador i el receptor en la mesura que hi ha un mateix nivell de consciència. Probablement aquesta condició de connexió que es dona entre l'obra de l'artista i el receptor es dona també entre la l'obra del Creador i l'artista que la contempla.

Així com una obra d'Art que es contempla en directe conté i transmet d'una forma especial la vibració del qui la fet, la Natura és "el directe" que conté i transmet la vibració del l'Autor.

La Natura és viva i amarada de Misteri i el seu llenguatge és la Bellesa.

La percepció estètica produeix un cert un estat de plaer; però és important no quedar-se en un nivell de mera sensualitat estètica o de bellesa superficial, sinó obrir-se a la percepció d'una Bellesa profunda.

Així doncs, el que percebem o captem a través de l'experiència artística, tant si som creadors com receptors, pot quedar-se en el nivell de consciència de la bellesa sensible superficial o bé desvetllar-se en plenitud i arribar a la percepció d'una veritat profunda. D'aquí que el repte és com passar d'una percepció estètica superficial a una estètica profunda o ètica.

No hem d'oblidar que l'obra no és el centre i que està limitada per moltes coses, com ara els canons establerts i d'altres condicionants. Allò que realment és important és el que la realització o la contemplació de l'obra ens provoca dins.

La percepció de la bellesa commou, però quan ens porta a quelcom que sentim com a Bellesa o Veritat profunda, ens hi sentim vinculats, ens compromet; llavors des de l'estètica profunda arribem a l'ètica, que ens vincula al què hi ha de dignitat, de Veritat i sacralitat en cada cosa, en cada ésser.

Per això una determinada expressió artística pot mostrar lletjor, degradació, dolor, mort...com una part de la veritat del món que ens remet a una Veritat i a una dignitat vulnerades.

El mal és el que ens demana ser reparat, però el que ens mou i ens sosté és la Bellesa, la set de Bellesa profunda. Cal passar de la Bellesa que ens commou a la sofrença que ens compromet. De la sofrença que ens commou a la Bellesa que ens mou i ens sosté en el compromís.

Davant la crida de la LS', els artistes, que tenim aquesta sensibilitat especial per la Bellesa, tenim també una responsabilitat especial, perquè l'Art es un vehicle per arribar a la transformació interior; L'art s'ha utilitzat a totes les tradicions religioses com a vehicle espiritual per connectar amb la Natura, la Pau, la Bellesa, l'Amor i la Felicitat, per arribar a la Divinitat. L'Art és el camí interior que ens porta a tot això i que és la nostra veritable essència, allò que realment som i que l'altre també necessita; i és aquí on hem d'establir-nos.

Per a això ens hem de ressituar, el que estem buscant no esta davant sinó enrere; en el sentit que hem de recuperar la mirada neta d'infant, no condicionada per l'experiència. Totes les tradicions espirituals diuen que el Bé, la Veritat i la Bellesa són una mateixa cosa. Es tracta de fer un retrogrés, no en el sentit de tornar enrere, que és impossible, sinó de retrobar d'on venim.

És important plantejar-nos com des de la pràctica artística podem incidir en aquest procés. La primera pregunta és "Qui soc jo?", i per a respondre-la s'han de treure moltes capes.

L'Art ens proporciona aquesta possibilitat: establir-nos en aquest espai de consciència de l'U, de la unitat que et fa mirar l'Altre, la Natura i Déu com un Jo.

Sovint experimentem això quan fem art, però, després, molt freqüentment ho perdem. La qüestió és com podem anar-nos entrenant per tal que això no es quedi en experiències puntuals sinó que vagi esdevenint un estat permanent. Aquesta és la nostra tasca com a artistes per a arribar a ser realment "instruments de Déu", com diu LS'.

L'Art performatiu és una via per anar a les fonts i entrenar-nos en aquesta permanència.

Si nosaltres artistes no estem en aquest camí cap a Déu, que es convertirà en un camí en Deu, no podem ser ferment de transformació.

2. "De dins a fora i de fora a dins".

No hem d'oblidar que tot està relacionat; també en nosaltres mateixos; per això és important posar l'atenció en els dinamismes que naixent del nostre nucli interior ens porten cap a l'exterior, fins al nivell de les actuacions i de l'estil de vida, com també en aquells altres dinamismes que van en sentit invers.

En aquest sentit podem dir que la mística de la unió ens porta al compromís de la cura i que l'experiència de la cura ens pot portar a desvetllar la mística de la unió. En LS' el Papa, recollint entre d'altres les aportacions de Leonardo Boff, presenta la cura de la Natura com un camí de desvetllament de la consciència, de la mateixa manera que apel·la a la transformació de la consciència per a moure'ns a tenir cura de la Casa Comuna de Tots.

En la nostra experiència com a artistes, la unió mística amb el món i la Natura a través de l'Art ens mou a tenir cura de la Natura i del món. I, en la mesura que treballem en la cura de nosaltres mateixos, dels altres i de la Natura, també transformem el nostre interior i obrim aquestes capes profundes. Per això hem d'aprendre de l'acció i del compromís per la cura que fan altres

(persones, entitats, moviments...), unir-nos-hi per a anar fent amb ells i gràcies a ells aquest camí de transformació des de l'acció cap a l'interior.

De fet, aquest doble moviment de dins a fora i de fora a dins, és inherent al procés de creació artística. En aquest vaivé l'obra o la creació és un element intercessor que ens fa sortir de nosaltres mateixos i retornar-hi d'una altra manera. Crear per a ser re-creats. En aquest sentit diem també que l'Art és un vehicle de coneixement i de presa de consciència.

Aquesta via de doble sentit l'hem de tenir present quan volem oferir als joves (o als altres en general) un treball de presa de consciència o de transformació espiritual a través de l'Art: Fer silenci per després crear i també crear per després fer silenci. De fora (de les ferides del món) cap endins i també de dins (de l'Esperit que nosaltres som, del nostre veritable jo-Natura-Déu) cap enfora. Des de l'experiència de Plenitud per a buidar-se cap enfora, i també del buidar-se d'un mateix per omplir-se del de fora.

De manera semblant, a través de l'Art podem transitar des del dolor i de la provocació de la lletjor i la degradació cap al desig sanador de la Bellesa; com també des de l'experiència d'harmonia interior podem sortir vers una realitat malmesa, establint-hi un contacte sanador.

És en aquest camí de va-i-ve a través de l'Art que fem l'experiència d'aquella connexió profunda que unifica i ens fa sentir que desapareix el nostre petit-jo, la nostra dualitat.

Aquest és el veritable Art com a vehicle i el que hem d'oferir, des de la gratuïtat als joves amb els qui treballem. Hem de ser honestos i lliures en el nostre art, sense deixar-nos condicionar per les expectatives del mercat i del prestigi.

Tot te molta complexitat, però hi ha 2 capacitats o vivències que són potser les més genuïnament humanes i extraordinàriament reparadores de la persona, tant de qui les actua com de qui les rep: La creativitat i la gratuïtat. Ambdues ens connecten amb la creativitat i la gratuïtat de la Natura i del Creador.

Entenent que, en aquest nivell on ens situem, s'invoca la Gratuïtat com una actitud de lliurament desinteressat, que no està en contraposició amb la reivindicació que l'artista ha de rebre una remuneració pel seu treball artístic que li permeti viure amb dignitat; i convé remarcar que la veritable llibertat de l'artista només és possible quan aquest té les necessitats bàsiques assegurades.

3 . L'Art com a sacrament

En el sentit del que hem estat veient en les reflexions anteriors, podem dir que l'Art és sacrament, és a dir quelcom on el sagrat es fa especialment present o perceptible o, d'acord amb la seva etimologia, una mediació o vehicle del sagrat; una realitat on la dimensió natural pren una dimensió sagrada.

De la mateixa manera que, en un sacrament religiós, el sacerdot és qui el vehicula i el fa explícit, els artistes són aquells qui materialitzen o fan explícit el sagrat a través de l'Art. Hi ha molts llenguatges espirituals i el llenguatge de l'artista és l'Art. En aquest sentit podem dir que l'artista és el sacerdot d'un sacrament (l'Art o el procés creatiu) que ateny i pertany a la comunitat.

Per més que algunes persones ho viuen amb especial dedicació i intensitat, tots som artistes o som cridats a ser-ho.

D'altra banda, cadascú de nosaltres, cadascun dels humans i tota criatura, tots, som sagrament d'aquesta Presència, alhora que ho som d'una manera única i irreplicable. És necessari que cada persona es trobi amb el seu propi ésser i amb el dels altres. Si som transparents, llavors el nostre ésser profund es troba amb el dels altres.

Quan som Presència, el nostre ésser combrega amb tot; i quan algú es transforma i esdevé Presència, això catalitza la transformació dels altres.

En la mesura en que ens anem fent més transparents de la Presència que ens habita, el nostre art esdevindrà més veritablement un sagrament per als altres.

La espiritualitat així entesa no ha de fer témer certes precaucions de paranys autocomplaents i egocèntrics; doncs el que cerca és anar a la profunditat de l'ésser per establir la comunió amb els altres i amb tota la Creació.

I el sagrament de l'Art no està reclus a unes determinades situacions ni a uns temps establerts, sinó que es pot viure en tot moment i tota circumstància. Pot haver-hi Art en totes les coses. Tots formem un únic cos i hem de fer-nos conscients d'aquesta Presència que ens travessa.

4- Consideracions per passar a l'acció

Si, com diu LS', de veritat volem *construir una ecologia que ens permeti de guarir tot el que hem destruït, cap forma de saviesa no pot ser apartada* (LS63), llavors com podem contribuir a aquesta transformació des de l'Art?

Com posar l'Art al servei de la gent per salvar la casa comuna de tots, en aquesta gran crisi en que la humanitat es troba desorientada i angoixada?

D'acord amb tot el que hem expressat, l'Art és una manera de percebre i de fer que és camí de coneixement i d'accés a la dimensió del sagrat, que és vehicle d'unió amb la Creació des del més profund d'un mateix, vehicle de re-Creació.

Hem de cercar maneres de desvetllar el cabal artístic dels altres i posar al seu abast aquest tipus d'experiència artística, ja que tothom està cridat d'alguna manera a ser artista, a participar del procés creatiu. Nosaltres, que hi estem més avesats, podem facilitar als altres aquest camí.

Tot això des d'una des d'una mirada esperançada, arrelada en una espiritualitat profunda i oberta, des d'una visió interreligiosa, inclusiva, diversa i polièdrica, des de les nostres mirades i experiències complementàries.

Creiem que és des d'aquesta perspectiva que tindran sentit les accions que ens proposem i que, com artistes, podem contribuir a la transformació de les persones vers una relació més harmoniosa amb nosaltres mateixos i amb la Creació.

Han participat en aquest diàleg: M.Carmen Aragonés, Joana Aragonés, Maria Bargalló, Roser Bosch, Montserrat Cabo, Anna Caixach, Isabel Casas, Ana Maria Da Silva, Guido Dettoni, Josep Ma Fisa, Regina Goberna, Jordi Longás, Xavier Perarnau, Goretti Pomé, Carme Solé, Roser Solé i Montserrat Viñas.

